

AYRE

PRESENTA
EIVANNI

Osceño ma...

Foto: Naida NERSEN

Amor: 13

Axüstos 1987

HYPER

PARALLEL
ZIMBABWE

1987

1987

1987

1987

1987

1987

1987

1987

1987

1987

1987

1987

1987

1987	1
1987	2
1987	3
1987	4
1987	5
1987	6
1987	7
1987	8
1987	9
1987	10
1987	11
1987	12
1987	13
1987	14
1987	15
1987	16
1987	17
1987	18
1987	19
1987	20
1987	21
1987	22
1987	23
1987	24
1987	25
1987	26
1987	27
1987	28
1987	29
1987	30

AWAYÊ NUŞTEN

6

NAMEYÊ XELQAN U YÊ ZIWANAN

Xelqê ma miyandî vîrastîşê namandê zîwanano dî babetî beno: Tayn cayandî namandê xelqî dîma -î (Kürd +î = Kürdî), tayn cayandse -kî (Kürd +kî = Kürdkî) anê. Ma AYRE'dî heta neka no vîrastîşo siftên tercîhkerd ew awayê nuştî -î zî ney ser rona (b. amor ll).

Lavrê baêdê amor ll'i ma çend imbazanra no xûsûsdî qritikî giroti. Qandê coy no xûsûs ma miyandî newera bî aqûel; ma imbazana mişorey cî kerd. Ew soyindî ma hemî qebulkerd kî, rastaya cî no vîrastîşo diyêno. Yanê zîwandê madî morfema namandê zîwanan -î niya, -kî'ya.

Çend nîmuney bîdimse wîna beno:

<u>Xelq:</u>	<u>Zîwan:</u>
Alman	Almankî
Dîmilî	Dîmilîkî
Êrmenî	Êrmenkî
Farîs	Farîskî
Gûrcî	Gûrcîkî
Kürd	Kürdkî
Orîs	Orîskî
Tîrk	Tîrkkî
Yunan	Yunankî
Êreb	Êrebkî

Semedê nê tespîtî wu qerarî mayê awayê nuştîşê xelqan u yê zîwanan zî vîrnen. Yanê noya tepya, awayo kî ma amor ll'dî nuştî, hûkmê cî çîniyo. Herunda ney mayê nê away anê:

- 1 - HERFA SIPTIYA NAMANDÊ XELQAN U YÊ ZIWANAN GIRD NUŞYENA;
- 2 - MORFEME KÎ NÊ NAMAN DÎMA YENÊ, APOSTROFA ABIRYENÊ;
- 3 - MIYABEYNDÊ NAMANDÊ XELQAN U MORFEMDA VÊŞIKERDIŞIYA APOSTROF NÊNUŞ-YENA.

Nîmuney:

Ê serandî Anadolî wu Mezrabotan'dî zaf mîleti têtewrbi: Rûmî, Êrmenî, Asurî, Êrebî, Farîsî, Kürdî... (E.Pamukcu. Kelimeyê Mayê kî Tîrkkî Mî-yandî)

Sîmaylek zî inarê Dîmilîkî vano. (M. Çermug, Smaylek)

Jew Dîmilî rojê şîno sukê. (T. I. Todd, Qırincle)

Aynora çend hebi Kürmancî ew çend hebi Dîmilî (Zaza) bî.
(Malmisanîj, zew roportajîra)

DIMILKÎ'DI WEXTANOK

Ze kî ma diha veri vatbî, zîwanê ma zew hêgayêdo bê wayêr maneno. Hêga teli wu dahlan miyandî mendo. Ca bî ca vilikê sureki, pîrparekê kîhoyeki, govlegekê sipeki bibê zî nê pêrikoyê dahlan u teliyan miyandî kenê bife-tîsiyê.

Çî wext ma dest kerd pa kî wextanokdê zîwandê xo sero bigirweyê, ma di kî zey pêro unsurandê zîwandê ma wextanokê ma zî tarumar biyo. Mado seni destra tepîştê wu no wextanok bivetê werte. No girweyêdo zaf çetinbî. Çe-tîney zî en bolkî etyara ameyê:

- 1- Zîwanê ma heta neka qise kerdîşi sero mendbî;
- 2- Wextanokdê zîwandê ma sero xebati hema hema çînêbî;
- 3- Zaf vengi (fonemî) fekan miyandî ca bî ca bedelyayê;
- 4- Tesirê teveri zîwandê ma sero zafbî.

Mado kotira bivîjîyayê ray? En hewlê cî obî kî ma kitabandê kîhanana dest pakerdayê. Ma zî winî kerd... Lavrê zîwandê maya yan zî zîwandê ma sero winî zaf kitabê kîhanî zî çînêbî. Eyê kî bî, inandî zî teva çînêbî. Tewr veri ma kitabdê Peter Lerch'îdî rastê wextanokdê ma amey. Lavrê xebatê Lerch'î tenya zu mîntîqa sero roneyabî ew qandê coy malumatandê cîdî zaf kemayîn u çewtey bî... Bahdê Peter Lerch'î zî heta rozda ma xeylê xebatî bibî. Heta neka nûstoxandê ma yan zî yê xeriban desta çîçîyo kî nuşyayo, ew destê ma kancini resa, ma pêro wendî wu tetkikkerdî. Nê tetkikiya piya ma zîwandê maya namandê wextan sero alternatîfî tespîtkerdî.

Diha dîma, îmbazan u nuştuxandê mara, ma edresê kê dise cîrê mektubî nuş-tî wu no xûsûsdî fikrê cî perskerd. Berxûdarbê, ma zaf îmbazanra cîwab zî girot. Îmbazanê ma no xûsûsdî fikrê xo marê nûst u raya ma kerd roşî. Semedê nê îlaqedê germî ma zaf bîm zerweşî, Wa berxûdarbê.

Soyindî ma pêro alternatîfî giroti xo ver » xebatê xo inan sero rona. Ew bahdê nê girwayîşdê çetînî ma ameym nê netican:

1 - MEWSIMI:

Ca bî ca tayn vengi biviryê zi nameyê mewsiman pêro fekandî zewiyê. Kışta namandê mewsimana ma ne zew zahmetê di ne zi ma kewtim bê qerarey. Nameyê pêro mewsiman zey aw zelalbi. Na zelaleyra bellîbî kî nê pêro namey malê mabî ew kalikandê mara marê miras mendîbî... Lavrê ma kî mewsiman sero girweyaym, marê wîni ame kî mewsiman sero tellakiyê kalikandê ma yê ewroy nêmaneyayê. Mayê vanê qay kalikanê ma payîz ze dî aşmî hesibnayê. A kışta bîna amnan zi ze çîhar aşmî hesibnayê... Lavrê mayê ê namanê aşman muhaffeze kenê, la semedê wextanokê modernî mayê zi herg mewsim ze hirê aşmî hesibnenê.

2 - AŞMÎ:

Kelimaya "aşmî":

Nameyê ifadê hîris rozan ($\frac{1}{12}$ ê ser) zîwandê madî dî babetiyo: "Meng", "aşmî"... "Meng" fekandê çêrinandî, "aşmî" zi fekandê çêrênandî vazyena. Lavrê rastaya nînan kancinbî? Gerek ma na kelimaya rastay bîvinayê. Lavrê no weçinayîşdî ma teneyê kewtim bê qerarey... Soyindî ma dî kî nê wîrdî - na namey zi senê rastîbê.

Yanê:

- a) E kî ma bewniyê îlaqê zîwanan, "meng" rasta... Çîm kî, Dîmilki zew zîwanbo zi, zew diyalektê Kürdki'bo zi, zîwanandê dinyay miyan - dî cayê cî miyanê zîwanandê Hind u Ewropa'yo. Kelimaya "meng" diha weş omîşê nê zîwanan bena.

Çend nîmuney:

İnglîzki:	month
Almanki:	monat
Swêdki:	månad
Farîski:	mah
Kürdki:	meh
Dîmilki:	meng

- b) E kî ma bewniyê îlaqê piyageyrayiya dinyay (Tırkkî'ya cî "ay") u nê letedê wextî ($\frac{1}{12}$ ê ser), kelimaya "aşmî" diha rasta. Çîm kî pê - ro zîwanandê çêrênandî nê dî namey pêzewmbîni manenê. Yanê çîmeyê nê wîrdîna naman zi piyageyrayiya dinyaya.

Çend nîmuney:

Zîwan	Piyageyrayiya dinyay	Wext (Hîris rozi; $\frac{1}{12}$ ê ser)
İnglîzki	moon	month
Almanki	mond	monat
Swêdki	måne	månad
Farîski	mah	mah
Kürdki	meh	meh
Dîmilki	aşmî	aşm

Ze kî aseno, e kî ma rayêrda sıftênra şîrê, kelimaya "meng" rasta; nê, e kî ma rayêrda diyênra şîrê, no qor zi kelimaya "aşmî" bena rast.... "Wîni - se..." ma va xo bî xorê, "Wînişê, nê wîrdîna kelimey zi malê mayê ew wîr - dîna zi rastî."

Lavrê gerek ma ninanra zuwê weçinayê. Semedê nê weçinayisi no qor ma wey-naym xelqê ma miyandî vilabiyayışê nê keliman. No vilabiyayış zi wina-yo:

- a) Ze kî ma cordî zi vatbî, fekandê corênandî "aşm"a, fekandê cêrî-nandise "meng"a vazyena;
- b) Lavrê gerek kışta nifusiya, gerekse kışta cayandê cexrafiya, vilabiyayışê "aşm"i diha vêsiyo. Çermug'ra cor hema hema pêro fekandî "aşm" hakima. Ew kelimaya "meng" hema hema qe kesi niyaşnawita.

Qandê coy, heta rêçê nê keliman rind nêviyayo werte, mado kelimaya AŞM'i ze kelimaya rastay bihesibnîm u nuştandê xodî na kelima binuşim.

Nameyê aşman:

Baêdê kelimada AŞM, ma weynaym namandê aşman. Lavrê nê namey wini bibi tê-tewr kî ninan miyanra namanê rastan weçinayış zaf çetînbi... Him namandê aşman sero tesirê zîwanandê xeriban zi zafbi. Wini kî nameyê Dımilki he-ma hema namandê xeriban miyandî bibi wini... Qandê coy, sıftiya cî, ma tesnifê nê pêro naman wina kerd:

- a) Nameyê kî rêçê cî zîwandê madeyo;
- b) Nameyê kî zîwanandê xeribanra ameyê zîwandê ma.

Kışta maya nê nameyê sıftênî diha mühimibi. Ma girweyê xoyo êsasi nê naman sero rona. Lavrê nê namey zi babet babetibi... Ma kî nê naman sero girweyaym, ma nê qriteriyumi çimi verdî tepîştî:

- a) Kancinê ninan diha zaf cayandî vazyenê?
- b) Kancinê ninan maînaya aşman diha rind ifadekenê?

No hesab ma şêş aşmî tespîtkerdî: Çile, sebat, awdar, gülan, payîzo verên, payîzo peyên.

Diha dima ma girwayışê xo açarna ê namandê binan, yanê êyê kî zîwanandê xeribanra ameybi zîwandê ma miyan.

Nê naman sero girwayışê xodî zi ma nê qriteriyumi ^{çimi} verdî tepîştî:

- a) Kancinê ninan diha zaf cayandî vazyenê?
- b) Kancinê cî diha weş omîşê zîwandê ma benê?

No hesab zi ma şêş namey weçinay. Hirê teneyê nê naman Farîskî'rayê (nisan, eylûl, kanun), zewê cî Sîryankî'rayo (heziran), zewê cî Latînkî'rayo (axûstos) ew zewê cî zi ihtimal Êrebkî'rayo (temuz).

3 - ROZÎ:

Ma kelimadî fonema soyînî ca bî ca bedelyena. Semedê nê viryayîsî na kelimaya hirê babetî vazyena: roz, roj, roc... Semedo kî morfolojiyê zîwanandê mayo rind nêsinasyeno, neka nê hirê tewr vatîşî zi kışta maya rastiyê.

Nameyê rozan, Dımilki wu Kürdkî wu Farîskî'dî wertaxiyê. Yanê hirê hemindî zi namey zew rêçra yenê. E, rayda morfoloji wu fonolojiyê zîwanan nê namey ca bî ca bedelyenê, lavrê no bedelyayış wini zew ferqêdo gird zi peyda nêkeno.

N E T I C E

Girwayîş u tetkikdê xo dîma neticeyo kî ma resaym cî, oyo cêrdî. Ma bawer kem kî nê neticey vero kêfê imbazandê mado zi bêro. Ma qayilim kî nê naman sero qisaya ma hemin zewbo ew ma pêro noya tepiye qisan u nuştandê xodî nê naman êsas bigirê.

MEWSÎMÎ:

Zimistan
Wuser
Amnan
Payız

AŞMÎ:

Çile
Sebat
Awdar
Nisan
Gulan
Heziran
Temuz
Axûstos
Eylul
Payîzo Verên
Payîzo Peyên
Kanun

ROZÎ:

Şeme
Dîşeme
Sêşeme
Çîharşeme
Panzşeme
Yêne
Payêne

NAMEYÊ MA

LAZEKÎ

Camêrd
Cêren
Cimha
Emîralî
Hemedî
Mîr
Sefer
Serdar
Wîsîb
Arbeşîr

KEYNEKÎ

Besîma
Xasek
Xîme
Îmê
Kewê
Kîtawîn
Pîtê
Yêmosê
Zêrîn
Êslî

Na qûnc herg amordî dewamkên...

»OXLÜM ADIN NEDİR»

ZILFİ

Hokmatê Tırki, qırkerdena Dersim'ıra tepiya (1938) itawura mektevê xo nay ro. Na mektevura zu ki Pax'debi. Dewizê Dımili ke naye heşinê pê, domonê xo rusnenê mektev. Her ma u pi domonê xo şêrê biwanê, jê yine bezar u bêzon nêmanê. Yi be xo, wayirê zonê xoyê, hama idara Tırki nêwazena Dımili be zonê xo biwanê. Domonu ke wend, Tırkki misenê, mamur u maqamunê Tırki ke cıra qese va ke, qe ke nê ver va cı qesey kenê, mudafa xo kenê.

Çê İsê Aliyê Qeremani ki lazekêde xo danê mektev. Maye zaf pê bena sa. Roza virêne temey kena, vana, "Biko, mi qeda guretayê, sona mektev, gosê to dayima malımı serobo. Fekra çî qese vejino pê bize. Tu nêbo fekê malımira qesê biremnê! Niade, u waxt tu zere nêverdan!" Lazeki va ke, "He ya." Maye lazê xo be na tore çip temey kerd, rusna mektev.

Lazek terkneno sono mektev. Domoni benê top, kunê zêre sinife, malımı vero vindenê. Malım yêno, na lazekê neweyra perskeno, vano:

«Oxlüm adın nedir?

Lazek ki dotra vano:

– Oxlüm adın nedir?

Malım cêrenora cı ke:

– Oxlüm, ben öğretmenim!

Lazek:

– Oxlüm, ben öğretmenim.

Malım tenê nefes cêno. Na raye gıra-gıra, eve rihûayis vano:

– Yawrum sen talebesin.

Lazek niadano ke malım rihûayiso, u ki beno sa ve çêf vano:

– Yawrum sen talebesin.

Dayede malım yêno ra hêrs, qarino, perneno ra lazeki ser:

– Ulan eşşegoxlu eşşek, adın nedir?

Lazek ki dotra:

– Ulan eşşegoxlu eşşek, adın nedir?

Dayede malım dano lazekiro, saneno şilpaxu ver. Lazekide hâl nêmaneno. Dev-ri, fek u pırnıke bena pırê goni. Lazek berveno taşêle beno, tersura vişino pêro. Mektev ke beno axme, lazek sono çê. Maye verva cı sona, xo be xo bena sa:

- Haqo be cemaîê to sıkır ke, lazê mı şîyo waneno, meste bêro beno wali wu qaymakam.

Lazek ke yêno nêjdi beno, maye niadana ke dev-riyê xo gon u gonaşirde-ro. Vana:

-Wiy be mirobo! Ez qedayê to bicêri!.. Nu senê halo, tî tederê? Se bi, ala daka xorê qesey ke.

Lazek girgirino we berveno, vano:

- Malimi da miro.

Vana:

- Yaaa! Torê heni mistaqbo. Hewl kerdo. Mî tora nêva ke fekê malimira çekuyê meremne! Dêma ke tu çiyê nêzano ke da toro.

Na raye, dayi çip kena temey, vana:

- Biko, yamu yamu çekuyê fekê malimira meremne. U ke se vano, tî ki heni vaze.

Lazek roza bine urzeno ra, sono mektev. Malimo Tirk yêno, kûno sîmfe. Ney oncia urzeno ra pay, cira perskeno:

- Oxlûm adin nedir?

Lacek ki dotra:

- Oxlûm adin nedir?

Malim na raye ki:

- Quzum, ben ogretmenim.

Lacek ki cav dano:

- Quzum, ben ogretmenim.

Malim nika dayîna qarino, zirçeno ra cî, vano:

- Ulan it oxlu it, adini soyle!

Lacek ki vengê xo keno berz, cêreno ra ser:

- Ulan it oxlu it, adini soyle!

Naye sero malim oncia dano lazekiro, can tede nêverdano. Destê malimi-de qeleme bena. Yê qeleme ki gilo zura "silgi" pa beno. U ki gino waro, teneko demirên pa mendo. Malim çituri ke eve qeleme saneno lûska lazeki, u teneke sono lûskede, sono pede. Lazek gon u gonaşirde maneno. Berveno, domonê bini ki dormede tersenê. Kes nêtoreno veng ra xo fiyo. Lazek der-dê xo weno, hata ke derse qediye, domoni bi axme. Lazek ve a gon u gonaşiri vileçewt sono çê. Maye yêna, cirani mirani yêne, dormede benê top. Roza bine sonê leyê malimi vanê:

-Çiko, çivao? Tu çinayrê dana na domonuro, kîsena? Towa hesirêniya, çika?!

Tabi ke hesirêniya. Yê Dimlî ke mektevê xo bibiyêne, eve zanê xo bî-wendêne, niya nêbiyêne...

Coka o ke, jê bindestiye qefçil, jê azadiye wes towa çino.

FENÊ LUWAN

Arêdayox: M. Ç E R M U G

Vatox: R A Y B E R

Cayê vatîşi: *Sewreg (Istanîk, Almanya'ya Federal'di qeydîya.)*

Wext: 1987

Wextê jewê tîm v tîm rezê xo keneno. Idareyê cî o reza beno... Yawo nê dî luwi musenê kergandê ninan, dedzay mî, kerî ninana nêverdanê.

Na luwa ju vana kî, vana, "Eza kena tora abîrya."

Vana, "Abîryî..." vana, "hewlo."

Vana, "Ezdo na dewra şîra dewna." Vana, "Ezdo şîra dewna."

Na vana, "Şo dewna."

Na şîna, bena veyşan. Bena gîdî. Kena bîmîro. Hênd weynena vergê ame a kîştî.

Vergî va, "Waya lu, tî qî wîna biya gîdî?"

Va, "Eza veyşan."

Va, "Mî dîm şanî!"

Şî... Istorî çerenê. Biya fîrfîra îstoran. No kêş, o kêş verg çorşme şîno yeno. Lu zî durî vînderda.

Va, "Waya lu..."

Va, "Ha!"

Va, "Boçîya mî sekena?"

Va, "Boçîya to duzeka, xaseka."

Va, "Vaz şîna yena."

Ay va, "Şîna yena to sero."

Va, "Purtîya mî sebiya?"

Va, "Purtîya to duza, xaseka." Va, "Sura."

Va, "Vaz biya ze dîrewtî to sero."

Va, "Biya ze dîrewtî."

Va, "Çîmê mî senîne ewro?"

Va, "Çîmê to..." Va, "Vîrsenê."

Va, "Vaz biyê zey kîlda komîrî, veyşenê."

Ay va, "Biyê zey kîlda komîrî, êyê veyşenê."

Xo eşî qalîkta îstorer. Istor wîja dîndê. Luwer werd, vergî werd.

Va, "Na torê besa..." Va "Dîha ezo kena şîra."

La verg mergî, aslan maslanî pêro îstor sero arêbyay. Luwerrê tîkeyê nêkewt. O jew penceyê ano luwer serero... Lu remê qe durî, wîja vînderd.

Demera fina kewna. Fina verg rastê na luwer ame.

Va, "Waya lu... Sebiyo? Tî fina biya gîdi."

Va, "Eza veyşan."

Va, "Hadê!"

Şinê...

Gerçiyêndo kalikeko... Hestay sere beno... Hewtay sere beno... Barê ingur barkerdo herekta xo. Kîrêkda hereka zi dima... Şinê... Pirozina zi destde... Xapaneke xo zi naya heri ser, oyo şino. Çiweyo cî destdî. Ew qeylana cî mundi vera. Pêlekê tîtundê kewaşîyo zi mundida cî vera.

Va, "Waya lu, vind kî..." va, "neka ez torê goştê teze, ingur u goştê qert..." va, "torê tertelekera."

Peyra resa kîriyerda heri. Ha ha ha!... Kalo fîqare heta rema, va, "Kî-ri kîştê!", kîri verada, ageyra heri. Barekê kaldê fîqarî wîja êrdo ingurêka cî dindê. Mêrdeki ingurêka xo zi, herê xo zi, kîrêka xo zi wîja verdê wu şî. Qeylan kerê pîrê tîtun u adrekê xo na ser u şî.

Va, "Ingur wena, ingur bur!" Va, "Goştê qert wena, goştê qert bur!" Va, "Goştê teze wena, goştê teze bur!" Va, "Eza şîna."

Vanê kî... Verira vato, "Kêberê imbazdê xo, dostdê xo çarpîka meku, meşt şar ê to toqmaqa kûwenê... Soqîya kûwenê."

Luwer weerd, bi... bi... bi ze fiçî... Amê a luwerda bin het. Aya kî piya kergî tirawîtê... Amê kî heywana kena bîmîro.

Va, "Waya lu!..." Va, "Pa!... Sebiyo to wîna?"

Va, "Eza veyşan!"

Va, "Fenê mî wîni bolî, zurê mî wîni bolî..." Va, "Dîbarey mî wîni bolî, wîni fenê mî bolî... Wîni fenê mî bolî..." Va, "Ez fenî bikera..." Va, "Neka e to kena mîrd fenandê xo ya."

"Will..." va, "fenê mî çîniyê..." Va, "Ne zurê mî estê, ne fenê mî estê..."

Va, "Tî mî dim şanî!" Va "Haydê!..."

Şî... Şî îstoran het. .. Ders vergîra girotbî ya... Ders vergîra giroto... Şî îstoran het... La bena fîrfîra îstoran... Lu tîyara wîja remena. Nêwetana qe şîro nezdî.

Va, "Waya lu..." Va, "Nê marê nêbenê. Goştê ninan nêwerino. Nê qerti."

Va, "Hadê!..."

Şî... Şî kî, mêrdeko kî kergê cî tirawîtê, şî rezdê ey bîn. Şî kî merdeki feqê ronaya. Tîkeyê goştê e wîna palîstera cîkerdo - feq miyandê.

Va, "Waya lu!..."

Va, "He!..."

Va, "Qe boçîya mîna sekena?"

Va, "Boçîya to nermeka."

Va, "Vaz aya şîna yena!"

Eh!... Ay zi dersi vergîra girotê...

Va, "Boça toya şîna yena!..." Va, "Aya şîna yena!"

Va, "Purtîya miyanedê mî sebiya?"

Va, "Purtîya to duzeka, xaseka."

Va, "Vaz biya ze direwtî!"

Va, "Biya ze direwtî!"

Va, "Çimê mî?"

Va, "Çimê to..." Va, "Kîñokî, xasekî."

Va, "Vaz zenê ze kîla komîrî, veyşanê, kî ez torê goştê veja."

Va, "Zenê ze kîla komîrî, veyşanê..."

Luwer xo seni kî eş, feq lînger sero amê pê wu goşt wîja mend. A luweka veyşan şî xorê mîrdî goştê xo werd... Ay nêşe buro... Mêrdeko keyedî. Merdeko sewra bêro rezi miyan...

Va, "Waya lu!..." Va, "Neka ez sekera bireya?"

"Ey..." va, "fenê mî çîniyê..." Va, "Fenê to estê... Gerek tî fenandê xo ya bireyê... Zurandê xo ya bireyê..."

Va, "Waye lu!... Qeda fenê mı pêro şiyê mı vira."
 Va, "La!..." Va, "Gerek bêrê to viri. Ê mı çiniyê."
 Va, "Ezo veysaneyra nê-sena feni biyara xo viri."
 Va, "La!..." Va, "Gerek bibê."
 Va, "Ma boçibi, talazbi..." Va, "Ma goşibi, sıfatibi..." Va, "Ma çimibi, feneribi..."
 Xo eşt... Ma feqra sena xo bireyno.
 Va, "Fina hele... Fenna da xo vaz, zurna da xo bik!"
 Va, "Ma boçibi, konibi..." Va, "Ma lingibi, tapanibi..." Va, "Goşibi, keribi..." Va, "Çimibi, koribi..."
 Xo eşt, fina nêsa bivijiyoye.
 Va, "Fenê to qediyay?"
 Va, "E."
 Va, "Fenekêda mı tenya esta." Va, "Ez ay zi torê vaza." Va, "Tı merdaney tiya xonı..." Va, "Odo şewra bêro..." Va, "Çiwayo destdî... Zompeyêdo winayo zi destdî..." Va, "Tı tiya merdaney xodî." Va, "E zi şinawîja merdaney nana xoya..." Va, "Biro... Odo vazo, "Xora na soxi kewta feq, merda tey," Odo boçta to pero wu feqra to çekero wîja... Odo bewniyo kî ezo wîja... Odo çîwey xo mîra vîrno wu ew mî dimkewo... Ez wîjara remena, tî tiyara..." Va, "Zewmbin fenê mı çiniyê... Wîni beno?"
 Va, "E!"
 Seni kî şewra mêrdek ame, va "Soxey werdo wu tede mendo..."
 Seni kî pere boçida cî, lîngeka cî akêrd... Merda da... Eşt wîja.
 "Ha!..." va, "Juna naya!"
 Çîwey xo vîrna pîra kî hûcmê aykero, a wîjara remê, a wîjara...
 Va, "Ez herbabê dibaredê nê lûwan nêbiya! To di!... Fina nêdo mîra ker-gan biqedinê..."

AX PAŞTIYA MÎ

Z E L A L

Rojê dî merdimî lej kenê. No jew tîm dano yê bîni pîzero. Herg
 fîna kî dano ney pîzero, merdek vano, "Ax paştîya mî!" Merdeko bîn
 zî vano, "Qebrax, ezo dana to pîzero, tiyê vanê "Ax paştîya mî!"
 O zî vano, "Ewro paştîya mî bibîyayê, to nêşayê mî pîzerodê zî.
 Qandê coy ax ax paştîya mî kî tiyê danê mî pîzero!..."

ALIK U FATIK'A

Arêdayox: U S X A N

Vatox: S I M A Y L I Z E

Cayê vatîşî: *Dersim*

Wext: 1985

Rozê welatêde Alîk'ê beno. Fatîk'ê bena. Nê way u bray benê. Na Alîk u Fatîk'a muara sey benê. Dêmarê xo bena. Yê dêmar ki dî domonê xo benê. Yê dêmar domonê xo yemeg dana cî. Alîk u Fatîk ki wela adiri dana cî. Niyadana ke domonê xo benê zerd, Alîk u Fatîk'a ki benê hewli.

Dêmar bena nêwes, kuna cîle. Sonde piyê Alîk u Fatîk'a yeno ke cîniya xo biya nêweş.

Mêrde vano:

"Cînêk, çikê to esto?"

Cînêke vana:

"Ez nêwesune. Torê niyaz pozen. Sê jiyare. Ala jiyare sevana?"

Niyaz pozena, dana mêrde xo, rusnena jiyare.

Mêrdek sono... Cînêke urzena ra, a raya qolera sona. Rew sona, kuna pe - ye jiyarede xo dana we.

Mordemê ki niyaz vere jiyarede vîlakeno.

Vano:

"Jiyare, cîniya mı nêwesa. Se bîkerine?"

Cînîke peye jiyarede vana:

"Alîk u Fatîk'a, jû ki nala bora çarebese sare bîbirne, cîniya to bena wese."

Mordemek cerenora yeno.

Cînêke peye jiyarera vejîna, merde xora rew yena çe, kuna cîle.

Cînêke perskena, vana:

"Jiyare tora seva ke?"

Mordemek vano:

"Va ke, Alık u Fatık'a, ju ki nala bora sare bıbirne, cıniya to bena wese. Ma çutir sare bıbirnime?"

Cınêke vana:

"Ez tene ronon pozen, ben dan Alık u Fatık'e. Ame sare bırneme."

Ronen pozena, bena vere Alık u Fatık'e dana ru.

Alık u Fatık yenê ke ronon burê, mirçikê yena nısaneve pençerera.

Vana:

"Mirçê mirçê mirçekekê bîdê mı, puselegê tora van xeverekê."

Alık u Fatık'a vanê:

"No çiko, na mirçike niya vana?"

Mirçike vana:

"Mirçê mirçê mirçekekê bîdê mı, puselegê tora van qesewo xebereke."

Nê tene ronon erzenê verê mirçike.

Mirçike vana:

"Alık, urze bıverove kila Fatık'ero, bıreme. Meste sîma benê sare bîr-nenê."

Alık benevo kila Fatık'ero, cenô, remeno. Fatık'e verdana ve Alık'i dî-me. Zof ke sonê, senik ke sonê, rastê heniye yenê. Alık yeno ke aw bısîmo, Fatıke vana, "Mesîme! No heniye malê peskuno." Alık aw sîmeno, beno malo pesk. Fatıke ki xeylê rayê sona, rastê hêni yena. No hêni ki hêniyê xatu-nano. A ki uza aw sîmena, bena xanîme.

Serê hêniyra qawaxê bena. Vejîna ve qawaxe ser. Sona gîlê qawaxe.

Sare a suke golîku ano awe sewle daye danara ve hewze. Golîk pay ser sone, awe nêwenê. Mîlet xo sero niyadanê çenekekê vinena. Kenê zelemele.

Sonê pasayê xora vanê:

"Pasa, ala bê, niyade, juyê vejîyaro qawaxe ser, je asma rozi tede vê-sena."

Pasa mîlet keno top, ano ke qawaxe waredero. Hata su qawaxe bîrnene. Beno su, onca pa maneno. Caverdanê sonê.

Vanê:

"Meste yeme, dame waro."

Mîlet oncino, sono suke.

Alık'o ke biyo malo pesk, yeno, îştîriyê xo keno qawaxêra, qawaxe keno rast, oncina sono bîr.

Roza bine, onca mîlete suke yeno, qawaxê bîrnenê. Tede bas nêkenê.

Uza ju pirê bena. Vana:

"Sîma ça honde zor danê xo? Ez sîmarê aye an war."

Pirê sona tencîk bena, hêni ser adîr kena we ke rovar bîkero. Adîr ke-na we, uwe kena tencîk. Tencîk ana, woreşîya adîr kena.

E ke dî-hîrê ray henkena, çeneke corde serê qawaxêra vendana, vana:

"Xanîma mı, xatuna mı, ça henkena, adîrê xo sanena we? Adîrê xo weke, kuçîkunê xo rone, tencîkê xo pirê uweke, serne. Tı ça adîrê xo sanena we?"

Pirê ki vana:

"Qedayê to cen, ez kor u kokîmune. Bese nêken... Xeyrê merdunê xo bê mîrê weke, so!"

Çeneke qawaxera yena bin ke adîr wekero, pirê vendana pasay. Yenê pê çenê benê. Çeneke danê lazê pasay. Çewres rozi veyve kenê.

Rozê lazê pasay sono sayd.

Pirê ve çenekera sonê rovar. Pirê çutir ke porê çeneke sîrna, hot pînc-rar kena vîle çenekede. Çeneke bena mirçike, perena sona.

Pirê kîncunê daye kena pay, sona çe pasayde nîsena ro. Sonde lazê pa-say saydra yeno, niyadano ke destê çeneke qîlaşîyera, çîmê xo biyê gîrs.

Lazê pasay pirêra perskeno, vano:

"Xanım, torê seviyo niya?"

Pirê vana:

"Mı honde ke raa tora niyado, çımê mı biyê gırs. Mı honde ke ax wax kerdo, ez bine kokım."

Iazê pasay ki imakeno, vano:

"Belka rast biya kokım."

Lelede lazê pasay beno. Na lele lazê pasayrê yemeg pozeno. Mirçike ye - na nısena pençerera, qesey kena, vana:

"Lazê pasay ame niyame, dela cenemi gurete nêgurete?"

Lele naye gosdano, binê yemeg vêseno.

Roza bine onca ben... Roza hırêyine lazê pasay perskeno, vano:

"Lele, binê na yemeg çe vêseno?"

Lele vano:

"Nia nia... Mirçike yena, nısena pençerera, qesey kena, aqılê mı aya ser sono, binê yemeg vêseno."

Pasa vano:

"Ala meste ke to yemeg potı, ez ki yen, xo dan we, gosdan."

Roza bine lele onca yemeg pozeno. A mirçike onca yena, nısenena pençerera. Vana:

"Lazê pasay ame, ame dela cenemi gurete."

Lele maşa sure nano linga mirçikera. Ano, dano lazê pasay. Lazê pasay dest keno vile mirçikera, niyadano ke, niyadano ke vile mirçikede girey estê. Goçeno pa vineno. Goçeno anceno, niyadano ke mirçike biyê çenekade ozave, uza vindena. Tabi raparuta. Worte uwera vejıya.

Pirê vana:

"Yı!.. Yı!.. Aye sare bıbirne! Ez legane an, aye sare bıbirne, gona daye hard meğino!"

Legane ane. Mirçike sare bırnene. Dilapa goni gınena nakê rıstıkêro. Nake çe zere lazê pasayde gınena waro.

Rozê pirê a suke yena çe lazê pasayde zere finata. A pire nakê rıstı - ke vinena, bena erzena pençere xo.

Pirê onca her roz yena çe lazê pasayrê karkena. Sonde sona çe ke, çe fisto ta, yemeg poto, her çi hurenda xodero. Pirê sasbena. Roza bine, pi - rê peyê çeverde xo dana we. Na ke rıstıke gına waro, cıra çeneke vejıyê. Je asma rozı tede vêsena. Pirê xılbeno. Pê çeneke cêna.

Pirê vana:

"Meke!.. Ça kuna naka rıstık? Torê gına niyo?"

Ora tepiya çeneke naka rıstıke nêkuna.

Pirê. rozê sona çe lazê pasay.

Yena vana:

"Pasa vano, bêrê mirê peme bıruçıkne."

Çeneke vana:

"Dayê, tı ke şıya, lazê pasayra vaze, çeneka mına feqirê esta, a ki bê - ro."

Pirê sona vana... Roza bine çena xo ki tey bena. Piya peme ruçıknenê. Lazê pasa ve cınıya xora piya ki ode bınede nıstero. Wortede ki pencere esto. Pasa çena pirê gosdano. Vano:

"Çena pirê, qese to hem wuliye hem quliye. Qesey bıke."

Rozê onca sonê çe lazê pasay. Lazê pasay ostorına xo worte pirude bare - keno. Vano:

"İsar ke ostore kam ke çeverra tever niyame, honde barê ostor zernu dan dine."

Çena pirê vana:

"Dayê, so lazê pasayra vaze, kamiş ostore to ke nêçero, ey bıde mı. Ez ey ben, ken weyiye."

Pirê sona pasayre vana:

"Kamiş ostorê to ke nêçero, ey bıde mı, ez ey ben, ken weyiye."

Ostor cêna, yena çe... Çena pirê sane bena, erzena jı ode. Tede vas mirzor têda beno. Toqe ki erzena oda bine, tede merge têda bena. Bena te - de ostor girêdana.

Rozê lazê pasay ostoru keno top. Ostorê pirê hen ke hewlo, şemugera zor yeno tever. Benê danê lazê pasay. Lazê pasay ververê ostorde zernu dano ci.

Onca rozê pasa çênu keno top. Vano:

"Bêrê mirê nuku weçinê. Hetera ki saniku vase."

Çena pirê cîrê sanike qesey kena. Vana:

"Çeneke nîsena gilê qawaxero. Lazê pasay sono sayd. Dewede ki ju pirê bena. Na pirê ve cîniya lazê pasayra sone rovar..."

Pirê uzara xîlbena, vana:

"Sus edebsîz!.. Wesuneke kena!"

Lazê pasay vano:

"Çena pirê qesey bîke. Qese to hem wuliye, hem quliye."

Çena pirê vana:

"Pirê çutir ke sare cîniya lazê pasay şuna, hot pîncraru kena vîle cîniya lazê pasayde. Cîniya lazê pasay bena mirçike, perenara, sona. Pirê ki kîncunê cîniya lazê pasay kena pay, sona çê pasayde nîsena ru."

Lazê pasay onca vano:

"Çena pirê, qese to hem wuliye hem quliye... Qesey bîke!"

Pirê onca uzara perena, vana:

"Urz uzara!"

Lazê pasay vano:

"Vinde, qesey bîkero!"

Çena pirê vana:

"Iele pasay yemeg pozeno. Mirçike yena, nîsena pençerera. A mirçike ezune..."

Lazê pasay endi pêro çî zoneno, anora xo viri.

Rozê lazê pasay ostorê vîsan verdano. Ostorê tîsan verdano. Pirê pa girêdano. Ostoru verdano ra. Ostor pirê kena lete letey.

Lazê pasay onca a cîniya xoya vîrena cêno. Resenê mîrodê xo.

AYRE BIGI
AYRE BIWAN
AYRE BIROS

BERAY MI ÇAW?

Arêdayox: P e t e r L E R C H

Valox: H E S E N

Cayê vatîşî: *Pelû (Istanîk, Roslawî'dî qedbiya.)*

Wext: 1858

Zemanê verîe yew mêrda wu ceniya xo bi, yew keyna wu yew lac tera bi. Ceni ay merd. Peynide mêrde sî yewna ceni ardî. Dî serî venert, yew keyna aya cenira bi. Ena cenîe bî dişmênê lacek u keyneka veryene.

Keyneke şona golîkande. Keynek rocekê yerêy golîkana yena. E kî beray xo çînu. Persena cenîay bawêê xo.

Vana ke:

"Beray mî çaw?"

Ceneke keynekra vana ke:

"Beray to şîyu key xalanê xo."

Keynek aya şu rakewna. Hawn vînena. E kî beray xo kîştu, eştu zindan. Sebah wardena, bawêê xora vana:

"Baw, me emşo yew hawn dî. E ke cenîay to beray mî kîştu, eyştu zeyndan."

Bawêê keyneke xora va ke:

"Xeyrbu. Seni beray to kîşennu?"

Keynek va ke:

"Baw, me hawnê xode dî. Beray me kîştu, eyştu zeyndan. Ez ha warzena, şuna golîkande. Yerêy yena keye. E ke beray me amaw, ez zana weşu, heyr ke beray me namaw, ez henî tuerê golekanê nesûena. Ez etya nevendena."

Bawêê keyneke xoera va ke:

"Eyrue tî şue golîkande. Ez geyrena. E ke me beray tue dî, bîzane ke, eke cenîay me şîmade saxana, heyr ke me beray tue nedî, ne ez vîndena, ne tî vînde."

Keynek werîşt, şî. Golekî xoe verday, sî golekanê.

Bawêê keyneke ame, geyra beray keyneke. E kî kîştu, eyştu zeyndan. Cor de zîbîl wele kerda lacekî ser... Bawêê keynek ame keye. Cenîay xoera va ke:

"Tue kawwî lacê me kîştu? Way cey bişew hawnê xoede dîbe; ekî beray xoe kîştu. Amey bermeye. Mera va ke, "Baw, beray me kîştu, eyştu zeyndan." Me va ke, "Keynay mî, xeyrbu, meterse, beray tue weşu." Keynek mera va ke "Ez ha eyrue şûena golîkande, yerêy yena keye. E kî beray me amaw, ez zana weşu, e kî namaw, ez nêvîndana etya."

Ceni va miyerdê xoera:

"Werze, tera şue! Tî pişê! Tî vatîşê keyneke tî amey mî ser. Tî mera va nê ke, "Kawwî tue lacê me kîştu?" Ez çî taw lacekî kîşena?"

Mêrdek hêrsbî, sî leşê lacekî zeyndana vete, ardî ceni hêr. Va ke cenî ra:

"Keynay kopekî! Iş kami kîştu enoe lacek?"

Zuwanê ceynekî kafelya. Ceynî terase. Henê nawtaray veng bîkeru.

Bawkî lacekî şîd, berd mezel, wedert, ame keye. Serey cenîay xoe tera kerd, berde eşte zeyndan.

Way lacekî golîkana amey keye. E kî beray xoe çîno. Şî, bawêê xoera va:

"Baw, cenîay tue çaya?"

Bawkî keynekra va:

"Ez nêzana sera say. Beray tue merdî."

Keynek bermaye... Amey, şî awkî ver. Desmac girawt, dî rekati nemac kerd. Va ke, "Ya Rabî, tî mî yew goynekerê!" Awde bî yew goyne, feraye, şî...

VILIKA KOYE BOYERE

H E S E

Gulşine're...

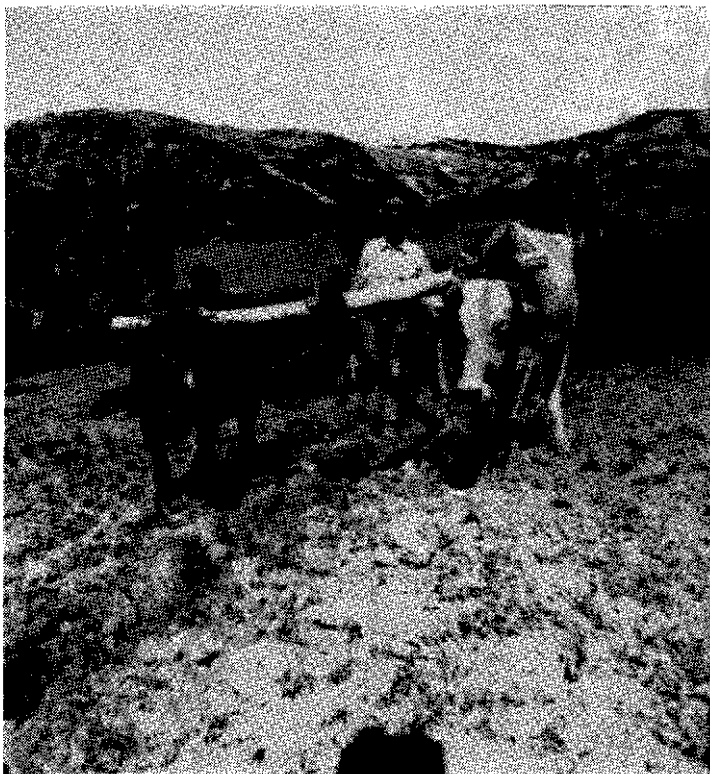
Mı,
Zu dulgera teneride
Baxçe verê çeveride
Gûla koyê xo diye
Gûla koyê xo diye

Custa, semta, rindeka
Çimerosta, gonegerma
Vilika Koyê Boyer'a
Gûla royê xo diye
Gûla royê xo diye

Leşa derga, bariya
Kıvara, çinewayiya
Vilika verê vora
Gûla zerê xo diye
Gûla zerê xo diye

Mire xerivende
Ra wu welaxura
Vengê welatiya
Dixê zeriya
Fıkrê mîde a esta,
sanika.
Fekê mîde a esta,
lawika.
Ez bine bîlbîlê daye
Ez bine bîlbîlê daye

De ezo, ezo
Damaye ezo
Ezê xerivê ra wu welaxu,
Ezê pepugê gîlê kou.

Citër...

Foto: Adil DURAN

NA DÎNA

A DÎNA

HESE

Weşiyede
serê hardde
cenderme
ma keno
çerme:
cehenemo ke
ma tederime.

Mezelede
binê hardde
mıloçiki
çımunê ma
vezene:
cenneto ke
ma seme ci.

DÎYARBEKÎR

M. ÇERMUG

Diyarbakır sersuko
Dîsmeni çorsme giroto
Tifinger xo qolak
Rexti xo mêrak
Roj rojê lejiyo
Tî zî xo miyanrak.

NEJO BRA

A z a d D I L Ê R

Necmettin Büyükkaya'yrê...

Lo bê ha bê Nejo bra
Io bê ha bê berano bra
Bra vili abiyayê
Vilê wesari
Bra güli abiyayê
Gülê wesari
Gulan miyara gülê suri
Bê ha bê Nejo bra
Bra wa min u toya piya
Wa ma diyardê Qerexan'ibiyayê
Wa tîfîngî ma qolabiyayê
Wa rextî ma mêrabiyayê
Lo lo bra, wa hepsê
Diyarbakır'i nêbiyayê
Wa diyardê Qerexan'ibiyayê
Bra dişmenê ma hûkmatê Tirkan vano
"Bir Tirk dînyaya bedeldır"
Wa hepsê Diyarbakır'i nêbiyayê
Wa dîza Soyreg'ibiyayê
Wa rextî ma mêrabiyayê
Wa tîfîngî ma qolabiyayê
Mado bîvinayê derba camêrdan
Lo lo bra wa tewrê
Top u teyarandê xûya biyameyê
Wa nîmey şewbiyayê
Mado bîvatê hay hay
Vengê mado dînyara bîvîjîyayê
Wexta dînyado bîlerzayê
Keyney u xortê mado
Hewndê şîrînra ayabiyayê
Bra mado fîna bîqîrayê
Mado bîvatê hay hay
Neway u new seredê mara
Tepêş hetan hewt seredê
Mado biyameyê
Mado wexta bîkerdê lejo gîran
Mado bîvinayê
Derba camêrdan.

DERSİM

U S X A N

Koyê Dündüle
Zimê Zeytin'i
Koyê Mazgêrd'i
Çemê Mazur'i
Dersim wortey simadero
Kemerê Dündüle
Jey asma rozi
Zimê Zeytin'i
Jey vayê pukeleko
Tiko zulemata
Çemê Mazur'i
Awa binê simeriya
Dersim, Dersim
Halê to hal niyo
Corê to Dündüle'ra
Zêzon ça mineta kena
Mazur verê tora vêrenora
Sono cêrîrê beno roşti
Dersim, Dersim
Mazur'ra minete meke
Koyê Mazgêrd'i
Jey bê ma wu bê piyo
Dersim, Dersim
Welato bê wayêr niyo
Dismen tede oster voznena
Nêzon ma kamiş rozerê vindeme
Harde mawo, maya mawa, piyê mawo
Dersim welatê mawo.

KEMANÊ SILÊ SUR'I

Ez ke çî wext sîrî Owacîx'e
Çî wext ke verê Derey Iaqî'ra biverinera
Vengê kemanê Silê Sur'i yeno goşunê mî
O wextî gona mî bena germî
O wextî verê çîmunê mî beno tari
Hete mino çep mirê gîra yeno
U S X A N Sae ke beşîe Silê Sur'iyo herme mîra.

XEBERA NINA

K o y o B E R Z

Xebera nina, nêvanê henaran vili akerdê
Nêvanê gozan gozi tepîstê, sayan vili akerdê
Velg nêçineyayo, êrd nêbiyo hi, tuwêran tuwî nêtepiştî
Nalîniya yena êrdî binra, hewriyê ma sero gürenê.

Ma xo vinikerdo, şahîr u çitiyê mara niyasenê
Mayê ray nêşînê, taqet biryayo, cogê ma şıkyayê
Zinciya ma gêryaya, goşê ma biyê kerî, porê ma rıjyayo
Pizeyê ma biyo pirê gunî, şew u roj hewnê mayo nino.

Kani îstanîkê welatî, tuyê sıpey, şewê dergî
Kani tîlîliya ma, tîjiya germî, hewnê teberî
Kani vengê roy, wendişê zerezan, vengê bîlbîlî
Kani awa dahlan, ronîştîna keyan, zebeşê şîrînî.

Kani raya serdê koyan, incilê surî, tîwêra serdê îni
Kani mûndî, pîrêno derg, rakewtena êrdandê welatî
Kani kemerê berzî, sıqoqê miyandê mîşan, taziya seydi
Kani postalê poçikêni, şahîra siya, mîroyê surî.

Ez seni nêberma, axî niyanca wu şîma xo virakera
Senî hewnê mî bêro, senî bê îstanîkandê welatî rakewa
Senî sebir bikera, govendandê şarî miyandî kaykera
Ez govendanra bol durî kewta, nêşena govendi banca.

Edo etiyayeydî qahrandê welatîra rojê bîmîra
Welatîra durî etiyayeydî sekera wu seni vindera
Bê welatî sebrê mîdo seni bêro, bermiya seni rakewa
Çîrê keso nêveyndano ma, çîrê xebera nina?!..

EZ NÊREMAYA

K o y o B E R Z

Iajê mî, keynay mî, wexto kî şîma werzenê xo ser
Wa şîmarê wesiyetê nê pêrdê şîmabo, şîma şîrê welat
Ma nêşa qandê qewm u welatê xo lej bîkerê
Şîma qandê qewm u welatê xo werzê lej bîkerê.

Şîma Swêd'ra nêşîrê welatdê xo, dişmenandî lej nêkerê
Edo êrdî bînra biqijê wu vaja sebi, seni bî welatê mî
Şîma werzê xo ser, qandê qewm u welatî lej bîkerê
Edo wexto êrdî bindî axî wu keserî niysnca.

Şîma bañdo nêvajê, piyê ma tersa, welatra rema
Ez qandê ters u kîstenda xo welatra nêremaya
Qandê kî, şîma werdikeydî qarşunana nêmirê, remaya
Remaya kî, şîma gîrdkerê kî, şîma welatîrê wîhêr bîvejîyê.

Iajê mî, keynay mî, maya şîma wa şîma dîma nêberro
Wa gunîya çîmandê xoya zelal qandê şîma nêrijno
Wa sêneyê xo qandê çîyayenda şîma lete letey nêkero
Wa vajo, şîma nêşîrê welat, lej nêkerê, wa eyrê bibermo.

Iajê mî, keynay mî, welatê ma namûs u şerefê mayo
Ma nêwerzê lej nêkerê, welatê ma marê welat nêbeno
Şîmado werzê, şîrê koyan ser, qandê welatî lej bîkerê
Şîmado dişmenanê xo destan u lingandê xoya bîfetîsnê.

Welatra zu dëwê ...

Foto: Heide NERGER

LAWIKA SILÊMAN ÇAWIŞ'İ *

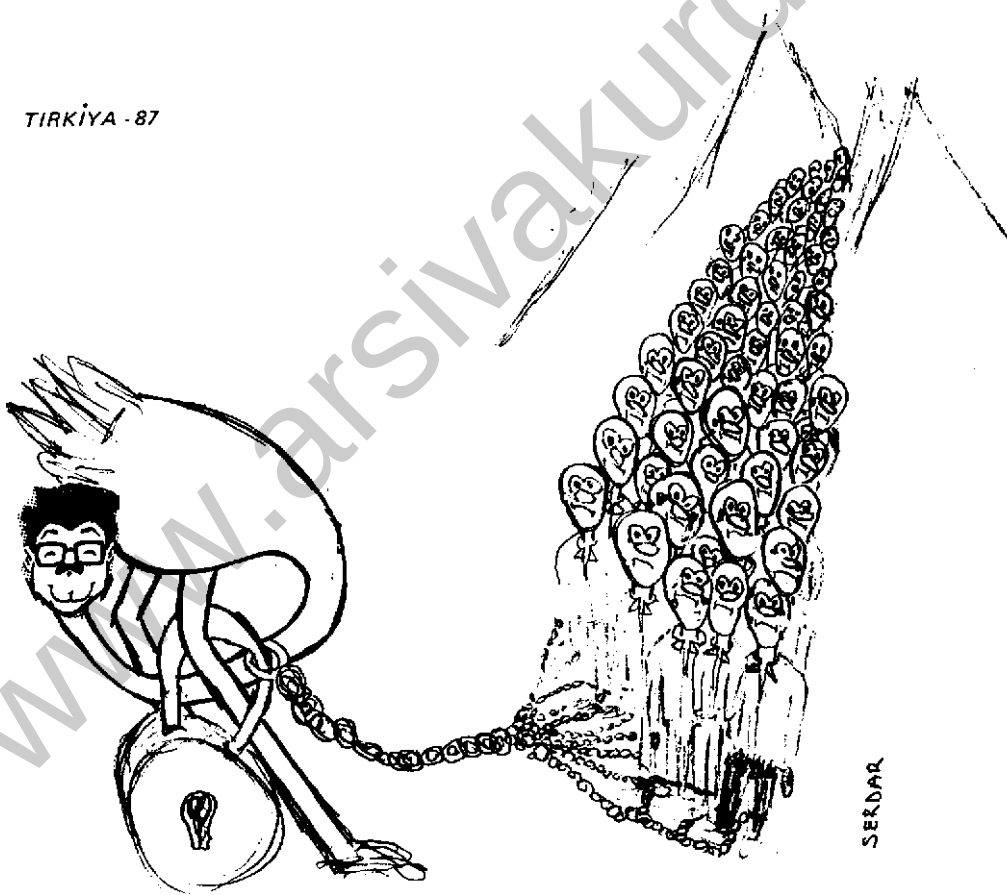
Vatox: Z 11'0 Q I Z

Vano biko biko Silêman'o
 Pepugê desdo koyu mawa tiya kora kokimêrê biwano
 Lazê mî xerivê welatano, meymanê mawa koro di sewuno hirê rozano
 Dayê haqê dinaligi kila xo bihero çe qaymaqamê Najmiya'de rane daye
 Qomandaro zalim nisto ro têraf ve têraf sero dano
 Silêman Çawuş'ra vazê, ordi hareket kerdo ax lemê wey biko
 Eskerê xorê gêrinemano
 Dayê, mawa mîna kokimera vaze, meberve, kilê tî meberve
 Ewro Estambol'o vêsayede herve kafirde lemine nayenê desta xureme
 Çele zumustano, werte vorede sare nora pêro xortê cayilo
 Wayirê mawo piyanê
 Dayê dayê tî meberve
 Kilê tî meberve
 Kokimê tî meberve
 Esmer biyo vera, merevê cirmo canê, merevê cirmo canê
 Ax leme kilê merevê cirmo canê
 Dayê dayê leme kilê maye
 Biko pepuga goyina bine cenciya lazê xorê ez biwanê
 Dayê dayê xoşimo kilê xoşimo wini biko wini biko weyve mî
 Silêman Çawuş'ê mî hiniyo
 Mawa kora kokime teraf ve teraf sero dana, ax leme
 Çawuşî Erzîrum'de gezamiş beno biko
 Apê to Sadiq Onbaşı'yo, Sadiq Onbaşı'yo
 Vazê çevesaye, bextê xo merizne, qawis ve qawişera aramişke
 Silêman Çawuş'ê mî ala kışiyo, werte neferude hesir şiyoy, hesir şiyoy
 Keso vi niyo, axir mordemê tuyo derezayê tuyo
 Vano cismê mawa kora kokime nêginora wela heremuşe mezela lazê xo viy biko
 Mî tesela xo cigera xora bikuyo
 Dayê meberve desta axurmîrîz Estambol'o vêsayede sare raw welaxuno
 Çele zumustano worte vorede cenco cayilo herve kafirde
 Sarê noya nalenê, pêro xortê cayili
 Herg kes wayirê ma wu puyo

(*) Na lawik, A Y D I N u CANO'ya zu qestra qeydkerd.

Dayê tî meberve
 Kîlê tî meberve
 Kokimê tî meberve
 Esmer biyo ra, merevê cîrm u canê, merevê cîrm u canê
 Ordîyê kafîrî hûcam kerdo Estambol'o vêsayede
 Güreto serê taxto payê
 Kaxîtxani padîsa eşq u dîna dîndarênde mendo, dê dayê, dê mayê, dê kîlê
 Vano yazîxê mî bêro dinê îslam'î
 Dayê xoşumo, ax kîlê verê vîlî, verî vîlî
 Ax bîko bîko, ewro qorê herdiyo vêsayede no ro ser girîno
 Medaxê Durs'yo dîlî medaxê Durs'yo
 Dakîla mîra vazê meberve, kîlê tî meberve
 Estambol'o vêsayede sere textê mêrate xûrmduziyede
 Çele zûmustano ax leme dayê mewjûnê kafîrde
 Destê ma tifongu sero biyê kûlî
 Nalenê xerîvîyede pêro xortê cayîlî

TIRKIYA - 87

MA DIMILÎ

RAYBER

Ma Dimilî estê
Ma Dimilî tîm u tîm estê
Ma
 hewrê wusari
 birusîka zimîstani
 azmînra gürenê
Ma
 welatê xo
 cara vîni nêkenê
Wa
 mara
 welatê ma
 nêgêrê
Wa
 nêvazê kî
 nê zî leteyê mayê
 mara abîryayê
Ma kî bigürê
Ma zîwanê faşîstan
 kokdî cîkenê
Welatê xo
 tîm u tîm
 cor hewadanê
Ewren
 wa nêveyo ma
Ma torgê
E kî ma bîvarê
Ewren'i kenê hero kel
 keşkere barkenê
Ma
 siyanê welatdê xo
 pa kîrêşenê
Welatê xo
Bananê xo
 pa virazenê.

FRANQFURT'ÎRÊ

K E N D A L

*Bêhdê zew ziyareti
beyntarê Franqfurt u Hamburg'i
zu wagona trêndi...*

Franqfurt!..
Franqfurt!..
Tî mîz u dumanê
No werteê amnanidî
Hî wu nemkinê.

Franqfurt!..
Franqfurt!..
Ezbetda mira
Dostandê mira
Xelqê mira
Hezarana xêribiyê to pistindî
Ûyê kî to istasyondî mira cîkerdî
leleyê zerida mîbî
Ez torê sevaza neka
Bîqañriya
nêbeno
Nêqañriya
nêbeno
Ez torê sevaza neka
Tî welatê mî niyê
Lavrê zey welatî
mira nezdiyê.

Ma sereyê xo rona na raya
Qeday sero qeda
Belay sero bela
ame seredê ma.
Wexto kî brayê mî welatra vîziya
Zew xortekêdo
hewtêş serebî
Na rayda çetîni sero
zu lemekêda tezêkekî
Ew neka brayê mî
çerxandê to miyandî
zey mî
erdiş u zimbêlino
Nê lejê mayê girdidî
zu kemerêda metino.

M1 viri yeno
awa Fırat'i
koyan miyanra
bê vinderdiş
dindeyayê
M1 viri yeno
Laya Pîl
pêlandê xoya
cara nêvinderdê
M1 viri yeno
awa Mîzûr'i
çîmedê xodî
tîm gûrayê
M1 viri yeno
Çêx Said
erdişta xoya sîpiya
astor sero
perayê
M1 viri yeno
vengê Seyd Rîza'y
zey hewrî
koyandê Dersim'i sero
gûrayê

Hey Franqfurt!..
Ero Franqfurt!..
No wini zew lejêno kî
No hênd girano kî
gîştê madî gîştane
qoldê madî bazîno
No hênd qedro kî
seredê madî mezg
zerida madî guniyo
No wini zew lejêno kî
ma kotibim
o mayayo
ew qandê welatiyo!..

DEYRA LÎA WU KEYNA

Arêdayox: O s k a r M A N N

Cayê vatîşî: *Kor*

Wext: 1906

Kêney! Mî tew girota şandîd
Destê mî çîay serdîd
Honê mî nîno cinîa xerab verdîd.

Lîa! Mekî, mekî!
Xeberê şarî xo goş mekî!
Mî dinyara rîswa mekî!

Kêney, kêney! Tî kênay şarî
Tî waştay mîna, derga bari
Payîz bêro, ez tu xori biyari.

Lîa! Tî laci amî
Tu pes berdo gemî
Tî ha mî ber, ha mî verdî!

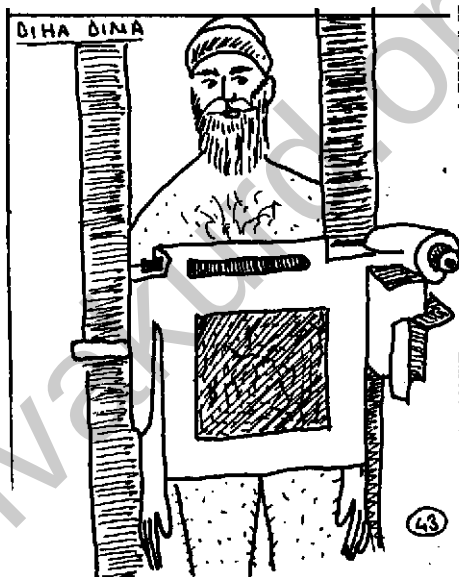
Kêney, kêney! Vacî!
Biskê tu manena gacî
Tu sera nîa mergê, nîa zewacî!

Lîa! Çimê tu siyayî, girdî
Beruê tu sera se pîrdî
Ez tura nêbiya mîrdî.

Kêney, kêney! Şano, şano
Waxtê îni mangano
Ez yo hal tu nêvîni, zerê mî bîrxu dano.

Suka RIZAY

Na mersel lazê Dede Muharrem'i
va. ADII DURAN'i nuşt u resmê
ci virasti... Çimeyê ci ZIL-
FI'yo... Merseldi hewnê Dede
Muharrem'i yeno vatiş...

ROZÈ...

EZO
GIRWEYENA,
LAYRÈ KA
PEREY?

(46)

SIMADÈ MIRÈ
PEREY BIDÈ!

(47)

(48)

QANDÈ WERDİŞ U SİMİTİŞ U QINA
WU RAKEWİTİŞE TO MA HEME ÇI
TEMINKERO. E KI MA NINAN KAMO KI NA SUKDI, HEQE TŪ
RİCARNÈ PEREY, Tİ VEYSAN WU DÊRKIN ZEWŌ. ETYA GRO-
MANENÈ... XORA ETYA TİŞ RİZAYA, DAYİŞ RİZAYA,
PEREY Zİ ÇİNİYÈ... GİRAYİŞ RİZAYA, WERNİS
RİZAYA!

(49)

DİMA

EZO GIRWEYENA. HEME ÇI
MI ESTO. LAYRÈ ÇI WEXT KI
PİZET MERDİMİ BENO MİRD.
WEXTO NEFSÈ ÇI Zİ BENO
AYA. PEKI EZDO NEKA
SEKERA?

(50)

VIND
NEYRA PERSKERA

(51)

SUKDI HERG KESÎ
KÊF KIRDÊ...

A a adam, adam, adam, adam, adam
 B b bad, bad, bad, bad, bad
 C c cat, cat, cat, cat, cat
 D d dog, dog, dog, dog, dog
 E e egg, egg, egg, egg, egg
 F f fat, fat, fat, fat, fat
 G g gun, gun, gun, gun, gun
 H h hat, hat, hat, hat, hat
 I i ice, ice, ice, ice, ice
 J j job, job, job, job, job
 K k kid, kid, kid, kid, kid
 L l leg, leg, leg, leg, leg
 M m man, man, man, man, man
 N n nose, nose, nose, nose, nose
 O o old, old, old, old, old
 P p pen, pen, pen, pen, pen
 Q q queen, queen, queen, queen, queen
 R r rat, rat, rat, rat, rat
 S s son, son, son, son, son
 T t top, top, top, top, top
 U u up, up, up, up, up
 V v van, van, van, van, van
 W w wheel, wheel, wheel, wheel, wheel
 X x box, box, box, box, box
 Y y yes, yes, yes, yes, yes
 Z z zero, zero, zero, zero, zero

[illegible]

REPORT

REPORT
BY
J. V. VANI

Ambr: 13

August 1987

ABSTRACT

This report discusses the status of the Dimilish language. It is a very old language, which has been spoken in the region of the Dimilish language for many centuries. It is a very old language, which has been spoken in the region of the Dimilish language for many centuries. It is a very old language, which has been spoken in the region of the Dimilish language for many centuries.

Dimilish is a very old language, which has been spoken in the region of the Dimilish language for many centuries. It is a very old language, which has been spoken in the region of the Dimilish language for many centuries. It is a very old language, which has been spoken in the region of the Dimilish language for many centuries.

Dimilish is a very old language, which has been spoken in the region of the Dimilish language for many centuries. It is a very old language, which has been spoken in the region of the Dimilish language for many centuries. It is a very old language, which has been spoken in the region of the Dimilish language for many centuries.

ABSTRACT

This report discusses the status of the language of Dimilish. It is a very old language, which has been spoken in the region of the Dimilish language for many centuries. It is a very old language, which has been spoken in the region of the Dimilish language for many centuries. It is a very old language, which has been spoken in the region of the Dimilish language for many centuries.

Dimilish is a very old language, which has been spoken in the region of the Dimilish language for many centuries. It is a very old language, which has been spoken in the region of the Dimilish language for many centuries. It is a very old language, which has been spoken in the region of the Dimilish language for many centuries.

Dimilish is a very old language, which has been spoken in the region of the Dimilish language for many centuries. It is a very old language, which has been spoken in the region of the Dimilish language for many centuries. It is a very old language, which has been spoken in the region of the Dimilish language for many centuries.